

Broj/Број: 01,02,03-05-304/07
Sarajevo/Сарајево: 29.5.2008. godine

KOLEGIJU OBA DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

DELEGACIJI PSBIH U PSVE

KOLEGIJU SEKRETARIJATA

**Izveštaj s Evropske konferencije predsjednika parlamenata, Strasbourg,
22. i 23. maj 2008. godine**

U organizaciji Vijeća Evrope u Strasbourgu je. 22. i 23. maja 2008., održana Evropska konferencija predsjednika parlamenata kojoj su prisustvovali predsjednici parlamenata zemalja članica Vijeća Evrope, kao i parlamenata zemalja posmatrača, te predsjednici drugih međunarodnih i regionalnih skupština (PSOSCE, Skupština Zapadnoevropske unije, Baltička skupština itd.). U delegaciji Parlamentarne skupštine BiH na Konferenciji u Strasbourgu bili su:

1. **Beriz Belkić**, zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma PSBiH;
2. **Marin Vukoja**, sekretar Doma naroda PSBiH;
3. **Edina Hrnjić**, stručni saradnik za saradnju s međunarodnim organizacijama,
4. **Amela Kurtović**, prevodilac.

Konferencija je bila posvećena dvjema temama: *Parlamenti i civilno društvo* i *Nacionalni parlamenti i Vijeće Evrope: promoviranje osnovnih vrijednosti demokratije, ljudskih prava i vladavine prava.*

Konferenciju je otvorio predsjednik Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope Lluís Maria de Puig izražavajući zadovoljstvo činjenicom što je domaćin 19. konferenciji predsjednika parlamenata koja će pokušati odgovoriti na pitanja kakvi odnosi treba da postoje između parlamenata i civilnog društva, te koja je uloga parlamenata u promoviranju osnovnih vrijednosti demokratije, ljudskih prava i vladavine prava koje dijele 47 zemalja članica Vijeća Evrope. Gosp. De Puig ukazao je na značaj civilnog društva za pluralističku demokratiju, kazavši kako ono unosi nove ideje u javnu debatu, podiže svijest o problemima s kojima se društvo suočava, ali i unosi mnoge promjene kroz uključivanje građana u proces donošenja odluka. Pored ovih klasičnih oblika djelovanja civilnog društva, kako je rekao gosp. De Puig, postoji i jedna potpuno nova dimenzija socijalne organizacije koja nastaje kao posljedica razvoja novih tehnologija, a ona obuhvata internet forume, blogove, veb-stranice posvećene stvaranju prijateljstava širom svijeta, razmjenu informacija i sl. Takvi oblici komunikacije i participacije prelaze granice kao i jezičke i kulturalne razlike. Njihov je potencijal ogroman i tek treba da postanemo svjesni ogromnog uticaja koji imaju na naša društva, rekao je predsjednik PSVE. U nastavku obraćanja, gosp. De Puig govorio je o saradnji Vijeća Evrope s nevladinim organizacijama, posebno s onima čiji je osnovni cilj zaštita ljudskih prava. Govoreći o drugoj temi Konferencije, gosp. De Puig naglasio kako u eri globalizacije, sveprisutnih medija i visoke tehnologije Evropa mora slijediti svoj put čuvajući u isto vrijeme svoju humanost. Da bi bila među prvima kada su u pitanju modernost, konkurencija i prosperitet, kao i socijalni i kulturni razvoj, Evropa mora, prije svega, biti vođena demokratijom, ljudskim pravima i vladavinom prava što su ujedno i osnovne vrijednosti

Vijeća Evrope. Vijeće Evrope razvilo je brojne mehanizme za napredak i postizanje pravednije i demokratske Evrope uspostavljajući evropske pravne standarde i efikasnu mašineriju nadgledanja provođenja tih standarda. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope ima značajnu ulogu u tom procesu i zbog toga se oslanja na aktivni angažman nacionalnih parlamenata. Stoga su pitanja koja izazivaju najviše zabrinutosti ratificiranje i primjena konvencija Vijeća Evrope u zemljama članicama, što je preduslov za stvaranje panevropskog pravnog prostora. „Parlamentarna skupština Vijeća Evrope je politička manifestacija želje naših nacionalnih parlamenata da pomognu u izgradnji Evrope građana i za građane. Skupština potiče od nacionalnih parlamenata i zato je jako važno da vas nacionalne delegacije vaših parlamenata koje šaljete u Strasbourg predstavljaju što aktivnije i sa snažnim opredjeljenjem za naš zajednički cilj“, zaključio je gosp. De Puig.

Nakon izlaganja gosp. De Puiga, uslijedile su prezentacije prisutnih predsjednika parlamenata, a kao uvodničari u temu „Parlamenti i civilno društvo“ skupu su se obratile gđa Katalin Szili, predsjednica Parlamenta Mađarske, i gđa Sonja Licht, predsjednica Beogradskog fonda za političko usavršavanje, te gosp. Per Westerberg, predsjednik Parlamenta Švedske. Uvodničari u temu „Nacionalni parlamenti i Vijeća Evrope: promoviranje osnovnih vrijednosti demokratije, ljudskih prava i vladavine prava“ bili su gđa Jozefina Topalli, predsjednica Parlamenta Albanije, te gđa Yvonne Timmerman-Buck, predsjednica senata Holandije.

Obraćajući se učesnicima konferencije u okviru teme “Parlamenti i civilno društvo”, gosp. Beriz Belkić istakao je kako činjenica da je BiH tranzicijska, postsocijalistička i postratna zemlja bitno određuje i političku strukturu i civilno društvo u BiH. Kako je rekao, civilno društvo u BiH još uvijek je neprofilirano i u stalnoj je izgradnji a u bh. civilnom društvu vrlo značajan uticaj još imaju organizacije i udruženja koja su nastala kao direktna posljedica rata (organizacije RVI, savezi logoraša, udruženja porodica žrtava genocida i sl.) što bitno određuje način interakcije između parlamenta i civilnog društva. Kao oblike interakcije, između ostalog, gosp. Belkić naveo je i otvoreni parlament za mlade, ali i komunikaciju putem peticija i protesta građana. Posebno je naglasio značaj zajedničkih akcija najvišeg zakonodavnog tijela i nevladinih organizacija na izradi važnih akata kao što je, naprimjer, Strategija za borbu protiv korupcije koja se radi u saradnji sa Transparency Internationalom. Prema riječima Beriza Belkića, parlament u svom radu koristi i izvještaje raznih nevladinih organizacija kao što je Helsinški komitet za ljudska prava, a organizacije poput Centara civilnih inicijativa koje vrše monitoring rada parlamenta predstavljaju određeni korektiv. Gosp. Belkić istakao je da je navedeno daleko od potrebnog nivoa interakcije i neposredne demokratije, ali moguća rješenja su u jačanju državnog parlamenta, kako kapacitetom, tako i efikasnijim poslovnim normama. ”Potrebno je i posvetiti se jačanju povjerenja građana kroz rad na ličnom integritetu poslanika u parlamentu koji moraju uživati ugled i povjerenje javnosti, zatim izgradnji i obrazovanju elita i lidera u političkim strankama, nevladinim organizacijama, sindikatima, medijima, elite koje će biti sposobne izvesti demokratiju i voditi zemlju ka evropskim integracijama”, zaključio je na kraju gosp. Beriz Belkić.

Zaključci rasprave o interakciji između parlamenata i civilnog društva ukratko su sljedeći: - sve zemlje moraju imati zakonodavni i regulatorni okvir koji garantira slobodu udruživanja i koji omogućava razvoj civilnog društva; - parlamentima je potreban okvir principa i praksi za kontakte sa civilnim društvom (javna saslušanja, tv debate, primanje pisanih mišljenja, organiziranje okruglih stolova, otvaranje mogućnosti za učešće na komisijama, dani otvorenih vrata, prihvatanje pojedinačnih ili kolektivnih inicijativa, referendum i peticije); - parlamenti moraju pokazati veću transparentnost u radu (nacrti zakona, dokumenti i dnevni redovi moraju biti dostupni); - potrebno je razmotriti uspostavljanje informativnih centara za nevladine organizacije i lobiste; - potrebno je osigurati veću transparentnost u oblasti lobiranja (donijeti jasna pravila i posebnu pažnju obratiti na sukob interesa); - kontakti sa civilnim društvom moraju uključivati i manjinske grupe,

neprivilegirane i mlade; - parlamenti treba da koriste ekspertizu nevladinih organizacija; - nevladine organizacije moraju biti profesionalne i dobro organizirane.

Preporuke koje se mogu izvesti iz diskusija o ulozi parlamenata u promoviranju osnovnih vrijednosti Vijeća Evrope predsjednik PSVE je, prilikom zatvaranja Konferencije, sazeo na sljedeći način: - neophodno je da parlamenti aktivno promoviraju potpisivanje i ratifikaciju osnovnih konvencija Vijeća Evrope, - vlade treba da podnose izvještaje parlamentima o primjeni standarda Vijeća Evrope; - parlamenti treba da nadgledaju izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava i uvode promjene kako bi uskladili svoja zakonodavstva za standardima VE; - potrebno je prilikom izrade zakona izvršiti provjeru jesu li odredbe zakona u skladu sa osnovnim dokumentima VE, poput Evropske povelje o ljudskim pravima, Evropske socijalne povelje i sl. prilikom čega Venecijanska komisija stoji na raspolaganju zemljama članicama u pogledu stručne pomoći; - nacionalni parlamenti treba da iniciraju debate i ispitaju postupanje u skladu s preporukama Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope i monitoring tijela VE, koje se odnose na pitanja socijalnih prava, nacionalnih manjina, rasizam i netoleranciju, prevenciju mučenja, trgovinu ljudima, nasilje nad ženama, zaštitu djece, korupciju, pranje novca i sl.

Konferencija je, pored razmjene iskustava, ideja i upoznavanja s postojećim dobrim praksama i inovacijama u parlamentarnoj praksi, predstavljala i odličnu priliku za održavanje bilateralnih i drugih susreta. Tako se tokom boravka u Strasbourgu gosp. Belkić sastao s generalnim sekretarom Venecijanske komisije gosp. Giannijem Buchicquiom, generalnim sekretarom Vijeća Evrope, gosp. Terryem Davisom, te sa predsjednikom PSVE gosp. Lluís Mariom de Puigom.

Generalni sekretar Venecijanske komisije gosp. Gianni Buquicchio istakao je značaj saradnje između Bosne i Hercegovine i Venecijanske komisije u pogledu ustavne reforme. Istakao je da je stav Venecijanske komisije da je došlo vrijeme za promjene jer, kako je rekao, Dejtonski ustav bio je koristan, ali su nakon 15 godina potrebne promjene kako bi BiH postala djelotvornija država.

Gosp. Belkić rekao je kako su interes i volja Venecijanske komisije da pomogne Bosni i Hercegovini ohrabrujući s obzirom na činjenicu da ovo tijelo uživa veliki ugled i autoritet u bh. političkim krugovima. Prezentirajući aktuelnu situaciju u pogledu ustavnih promjena gosp. Belkić naglasio je postojanje konsenzusa o potrebi promjene ustavnog uređenja koje se pokazalo kao ograničavajući faktor za zemlju. Prema njegovim riječima, jedna od promjena svakako treba biti povećanje broja članova u domovima državnog parlamenta, a posebno u Predstavničkom domu, kao i postizanje saglasnosti o pitanjima o kojima se raspravlja u oba doma, pod uslovom da se jasno definiše vitalni nacionalni interes, te procedure i mehanizmi za njegovu zaštitu. Istakao je također da određene odredbe Ustava BiH nisu u skladu s Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, naročito one koje se odnose na način biranja članova Predsjedništva BiH i Doma naroda PSBiH, te je pomenuo i sporni član 17. Zakona o državljanstvu kojim građani BiH u trenutku preuzimanja državljanstva neke druge zemlje gube državljanstvo BiH. Naglasio je da su sve to značajna pitanja koja bi ustavnim reformom trebalo da budu riješena.

Važno je pažljivo izabrati trenutak za otvaranje zvaničnih razgovora o ustavnim promjenama, rekao gosp. Belkić, podsjećajući da je prošli pokušaj promjene ustava bio dodatno opterećen činjenicom da se dešavao u predizbornoj godini. Cilj Bosne i Hercegovine koji, između ostalih, podržavaju Evropska unija i Vijeće Evrope jeste očuvanje osnovnih evropskih vrijednosti – multikulturalnosti i multietničnosti. S tim u vezi, ustavna konstrukcija u BiH mora da stimulira integracione procese unutar zemlje, a neophodno je i naći "sretnu" kombinaciju između individualnih i kolektivnih prava.

Za postizanje tih ciljeva, kako je gosp. Beriz Belkić, Bosni i Hercegovini treba jaka međunarodna podrška. Jedno od najtežih pitanja koje treba riješiti svakako su nadležnosti države i unutrašnja teritorijalno-politička organizacija. Na tom su polju, dodao je on, mišljenja dijametralno suprotna, ali je izrazio uvjerenje da se uz strpljivost, upornost, javni dijalog, saradnju sa civilnim društvom i političku i ekspertsku pomoć SAD-a i EU može pronaći rješenje. Kao vanjske faktore koji bi pomogli u nalaženju tog rješenja, gosp. Belkić naveo je potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te otvaranje razgovora o bezviznom režimu za građane BiH.

Tokom razgovora generalni sekretar Venecijanske komisije Gianni Buquicchio rekao je kako su problemi u BiH ozbiljniji i važniji nego u drugim zemljama, ali da Bosna i Hercegovina, uz pomoć međunarodne zajednice, i posebno EU, može uspjeti. Pozdravio je predstojeće potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i dodao da, uz ekonomsku pomoć EU, u BiH bi trebalo da se razvija evropsko građanstvo, a da bi se ljudi u BiH trebali osjećati više Evropljanima, a manje Bošnjacima, Hrvatima, Srbima.

Vijeće Evrope i Venecijanska komisija nastavit će, kao i do sada pružati podršku Bosni i Hercegovini i učinit će sve što mogu kako bi joj pomogli u smislu evropske perspektive, rekao je na kraju Gianni Buquicchio.

U razgovorima sa gosp. Terryem Davisom, generalnim sekretarom Vijeća Evrope, gosp. Belkić informirao je generalnog sekretara Vijeća Evrope o napretku koji je ostvarila Bosna i Hercegovina, ali i o još neispunjenim postprijemnim obavezama i oblastima u kojima naša zemlja očekuje podršku Vijeća Evrope. Biti zemlja pod monitoringom Vijeća Evrope nije uvijek jednostavno, istakao je gosp. Belkić, dodajući da je, istovremeno, monitoring pozitivan jer motivira strukture u BiH na dalje aktivnosti s ciljem ispunjavanja obaveza.

Naglasivši kako Vijeće Evrope ima poseban interes za BiH, generalni sekretar Terry Davis pozdravio je skoro potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, kao i nastojanja da se eliminiira segregacija u obrazovanju. Pozvao je bosanskohercegovačke vlasti da ratificiraju Evropsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima što, uz saradnju s Međunarodnim tribunalom u Hagu, predstavlja jednu od posljednjih neispunjenih postprijemnih obaveza Bosne i Hercegovine.

"Dijelim vašu ambiciju da konačno dođe kraj monitoringu, ali to se može postići samo ispunjavanjem postprijemnih obaveza", naglasio je generalni sekretar Davis.

Na kraju razgovora gosp. Davis rekao je kako je impresioniran multietničkom slikom i odnosima među ljudima u Sarajevu, te da se nada da će takav model biti primijenjen u cijeloj BiH, a da će prisustvo stranih vojnika u BiH postati suvišno.

Drugog dana Konferencije gosp. Belkić susreo se i s predsjednikom PSVE gosp. Lluís Mariom de Puigom. Izrazivši zadovoljstvo zbog prisustva na konferenciji koja se bavi tako važnom temom kao što su parlamenti i civilno društvo, gosp. Belkić upoznao je predsjednika PSVE sa specifičnostima bh. civilnog društva, koje proizilaze iz činjenice da je BiH tranzicijska, postsocijalistička i postkonfliktna zemlja.

I pored svih teškoća s kojima se naša zemlja susreće, radi se na uspostavljanju interakcije sa civilnim društvom i ta praksa u BiH slična je praksama drugih evropskih zemalja.

Tokom susreta gosp. Belkić informirao je de Puiga o ispunjavanju postprijemnih obaveza BiH, naglasivši da se neke od njih upravo privode kraju, a među kojima je Evropska revidirana socijalna povelja i zakon o srednjem stručnom obrazovanju, te imenovanje ombudsmena na državnom nivou.

Kada je u pitanju institucija ombudsmena, istakao je da je i Vijeće Evrope prihvatilo rješenje koje predviđa da instituciju ombudsmena na državnom nivou čine predstavnici iz tri konstitutivna naroda. Gosp. Belkić smatra da to rješenje, iako usvojeno, nije zadovoljavajuće jer šalje poruku građanima da svaki narod ima svog ombudsmena što ne ide u korist integracije zemlje i uspostave međusobnog povjerenja. Prema riječima Beriza Belkića, bh. vlasti pokušat će promijeniti to rješenje političkim pregovorima, naglašavajući da će nastaviti ulagati napore u ispunjavanje preostalih postprijemnih obaveza.

Ohrabrujućim je ocijenio skoro potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te otvaranje pregovora o liberalizaciji viznog režima što će doprinijeti stvaranju atmosfere za ponovno otvaranje pregovora o ustavnim promjenama. U procesu ustavnih reformi bile bi eliminirane i one odredbe Ustava BiH koje nisu u skladu s Evropskom poveljom o ljudskim pravima.

Predsjednik PSVE Lluís Maria de Puig, rekavši da je zainteresiran za Bosnu i Hercegovinu i njenu budućnost, posebno se zanimao za oblast obrazovanja i kulture. Iako je BiH učinila brojne pozitivne pomake od prijema u Vijeće Evrope, kako je rekao de Puig, Vijeće Evrope želi da BiH postane još stabilnija i zemlja istinske demokratije. Imajući u vidu svu složenost, BiH može računati na našu pomoć i podršku, dodao je na kraju predsjednik PSVE Lluís Maria de Puig.

U toku Konferencije održan je i sastanak generalnih sekretara parlamenata zemalja članica Vijeća Evrope. U ime Parlamentarne skupštine BiH sastanku je prisustvovao gosp. Marin Vukoja, sekretar Doma naroda PSBiH. Glavna tema sastanka bile su aktivnosti ECPRD-a (Evropski centar za parlamentarno istraživanje i dokumentaciju). Usvojen je izvještaj o aktivnostima Centra za period mart 2006.-mart 2008. godine, te prioriteta i program rada za period 2008.-2009. godine. Poseban akcenat u diskusijama o aktivnostima ECPRD-a stavljen je na zadatke i odgovornosti korespondenata/koordinatora za ECPRD unutar nacionalnih parlamenata s obzirom na značaj koji oni imaju u razmjeni informacija, iskustava i izradi komparativnih analiza o parlamentarnim praksama evropskih zemalja. S tim u vezi, Centar je izradio i nacrt dokumenta kojim se precizno definišu zadaci i odgovornosti koordinatora. Dokument predstavlja samo prijedlog na osnovu kojeg nacionalni parlamentu listu tih zaduženja mogu skratiti ili dopuniti dodatnim zaduženjima.

Na kraju, potrebno je naglasiti da je generalni direktor Vijeća Evrope gosp. Wojciech Sawicki, rezmirajući dosadašnje aktivnosti ECPRD-a, posebnu zahvalnost iskazao sekretarima parlamenata koji su u proteklom periodu bili domaćini i suorganizatori seminara i drugih aktivnosti Centra, te je, između ostalih pohvalio i organizaciju sastanka Radne grupe za makroekonomsko istraživanje, održanog u Sarajevu 9. i 10. juna 2006. godine.

Pripremila:
Edina Hrnjić

Odobrio:
Beriz Belkić

Stručni saradnik
za saradnju s međunarodnim organizacijama

Zamjenik predsjedavajućeg
Predstavničkog doma PSBiH

Kopija: Sekretarima Komisije za vanjske poslove PDPSBiH i Komisije za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije DNPSBiH